

Nr inwent.:

KARTA EWIDENCYJNA OBIEKTU ZABYTKOWEGO

3. Miejscowość: Działdowo
Gmina: Działdowo
Powiat: działdowski
Województwo: warmińsko - mazurskie

1. Obiekt: zamek krzyżacki

10. Fotografia:

2. Datowanie: 1340 - 1350,
przebudowywany XVI - XX

9. Sytuacja:

Widok ogólny elewacji

4. Adres: ul. Zamkowa 12;
13-200 Działdowo

5. Obręb: Działdowo
nr ewid. gr.: 1184/5, 1184/6

6. Sposób użytkowania / funkcja
obecna: Urząd Miasta

7. Własność: Gmina Działdowo

8. Informacje o ochronie:

- REJESTR ZABYTKÓW
- A-545 (14.06.1961)
- MIEJSCOWY PLAN
ZAGOSPODAROWANIA.
PRZESTRZENNEGO
- STREFA "A" PEŁNEJ
OCHRONY
KONSERWATORSKIEJ

11. Historia: Działdowo lokowane na prawie chełmińskim 14.VIII.1344r.; Powstanie zamku datuje się na l. 30-te XIV w. Stawiano go wieloetapowo - etap pierwszy to budowa Domu Dużego, zakończona przed 1344; W l.1344-83 wymurowano kurtyny z gankiem obronnym otaczające dziedziniec, a także poprzedzoną mostem zwodzonym i strzeżoną przez narożną wieżę nową bramę wjazdową. Kolejna faza rozbudowy powiązana była ze wzrostem liczebności załogi w związku z podniesieniem rangi Działdowa do stolicy wójtostwa - zbudowano wtedy S-E i N-W skrzydła mieszkalne, dobudowano piętro spichrzowe, zmieniono część podziałów wewnętrznych. Po działaniach wojennych w l.1519-20 spalony, stracił militarne znaczenie na rzecz funkcji administracyjnych. W międzyczasie, w l.1551-76 obiekt remontowano, narzucając formy renesansowe; w poł.XIXw. częściowo rozebrany. Pierwsze działania zabezpieczające podjęto w l.1910-11 z myślą o przeznaczeniu go na magazyny rolne, ale I i II WŚ dokonały kolejnych zniszczeń. Po 1945r. gmach zabezpieczono, a w 1973 rozpoczęto odbudowę skrzydła S-W, którą zakończono w 2000r. nawiązując do formy XVIII-w., adaptując do potrzeb administracyjnych.

12.

autor: Anna Majewska

Data: listopad 2007r.

13. Fotografia:

detal

14. Opis:

Zamek zbudowany na wzniesieniu, o regularnym założeniu z cegły, w przyziemiu z kamienia, oparte na zarysie zbliżonym do kwadratu. U podstawy krawędzi poprowadzono mur obronny z wysuniętymi narożami, a w obrębie wyznaczonej przestrzeni wyprowadzono mury obwodowe zamku wysokiego, do których przystawiono wewnętrzną zabudowę. Głównym domem mieszkalnym, tzw. Domem Dużym, było skrzydło S-E, w części podpiwniczone i początkowo dwukondygnacyjne. Elewacje z częściowo ostrołukowymi oknami w układzie rytmicznym i oknami zamkniętymi łukiem odcinkowym oraz pełnym, częściowo rozglifione; w zwieńczonym trójkątnie szczycie ze sterczynami, okna wąskie ostrołukowe, częściowo w ostrołukowych blendach z dekoracją maswerkową, ceglana. Mieściły się w nim m.in. kuchnia, kaplica i refektarz, w części E, nad kuchnią usytuowano dwie komnaty - kancelarię oraz sypialnię. Surowe, ceglane elewacje uzyskały dekorację z ciemnej cegły zendrówki. Wjazd na wewnętrzny dziedziniec prowadził przez przewieszony nad fosą i wsparty na ceglanych filarach most zwodzony oraz bramę, która stała w sąsiedztwie wieży głównej, zbudowanej na planie kwadratu i wysuniętej z obwodu murów. W dolnej kondygnacji piwnic mieściło się prawdopodobnie więzienie. Narożnik N zamku wzmocniła okrągła wieża, w wyższych partiach przechodząca w ośmiobok. Pod koniec XIV wieku dom mieszkalny podniesiono o jedno piętro, mieszczące magazyny i zaopatrzone w okienka strzelnicze. W trakcie odbudowy zamku po zniszczeniach z 1376r. zbudowano wąskie skrzydła: S-W i N-E - pełniące funkcje mieszkalno-gospodarcze. Komunikację wewnętrzną zapewniały postawione wzdłuż ścian budynków (częściowo nadwieszane) drewniane ganki. Od strony N-W wznosił się mur kurtynowy. Równoległe do niego powstał dodatkowy mur, tworzący międzymurze. Drugi człon zamku - obszerne przedzamcze - położone było od strony S-W na styku z lokacyjnym miastem. Posiadało ono charakter gospodarczy i było opasane oddzielnymi umocnieniami. Podstawowy element obronny tej partii założenia stanowiła czworoboczna wieża, która uległa zniszczeniu wraz z pozostałymi budynkami podczas oblężenia w 1520 r.

15. Stan zachowania:

Do obecnych czasów zachował się Dom Wielki, a także fragmenty murów, baszt i relikwiny bramy wjazdowej. Przyziemia skrzydła S-W i basztę przybramną rozbudowano nadając jej formę nowożytną. Odbudowano częściowo, także fragmenty pozostałych murów obwodowych i basztę N.

16. Uwagi:

Ze względu na wartości historyczno-kulturowe obiekt należy objąć ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków.